

Datum
2025-05-13

Vår referens
FSD
VJ

Försvarsdepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
fo.rs.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar avseende betänkandet Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret (SOU 2025:6)

TechSverige har givits möjlighet att avge remissvar avseende betänkandet Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret, dnr Fö2025/00151.

TechSverige är en bransch- och arbetsgivarorganisation för alla företag inom tech-sektorn. Vårt uppdrag är att tillsammans med medlemmarna skapa bästa möjliga förutsättningar för en konkurrenskraftig svensk techbransch som driver innovation och utveckling i hela samhället. Bland våra cirka 1 400 medlemsföretag – som sammantaget har närmare 100 000 medarbetare i Sverige – finns allt från startups till multinationella bolag.

Övergripande

I betänkandet konstateras det att den grundläggande principen för personalförsörjningen av det civila försvaret bör som hittills vara att totalförsvarsviktig civil verksamhet så långt det är möjligt bemannas med befintliga arbetstagare och uppdragstagare vid höjd beredskap, vid behov med stöd av den allmänna tjänsteplikten. Det räcker dock inte alltid, varför en generell tillämpning av civilplikten föreslås. TechSverige delar denna uppfattning, liksom bedömningen i betänkandet att det behövs en aktuell övergripande bild av personalbehoven. De viktigaste behoven av personalförstärkning i hela det civila försvaret behöver också återkommande tas fram.

Som utredaren konstaterar förutsätter bemanningen av en krigsorganisation att de bemanningsansvariga har en tydlig förståelse för de uppgifter som verksamheten ska utföra vid höjd beredskap. TechSverige understryker att förutsättningarna för denna tydlighet saknas i dag. Som utredningen påpekar är begreppen samhällsviktig verksamhet och totalförsvarsviktig verksamhet oklara. Det medför att det råder osäkerhet kring vad som faktiskt förväntas av företagen. I vissa fall är det lätt att anta att den verksamhet som vissa av TechSveriges medlemmar bedriver är av stor betydelse för samhället och totalförsvaret, samtidigt är utvecklingen inom området snabb, inte minst tekniskt sett. Regeringen bör således skyndsamt tydligt definiera totalförsvarsviktig civil verksamhet, i syfte att möjliggöra analyser av vilka personalbehov som bör prioriteras.

En möjlig väg att klargöra verksamheternas betydelse för totalförsvaret vore att på ett liknande sätt som i NIS2-regelverket, identifiera vilka verksamheter som är väsentliga respektive viktiga inom det civila försvaret och att knyta civilplikten till denna klassificering.

Regeringen eller genom uppdrag till den relevanta beredskapsmyndigheten (t.ex. PTS) ska då närmare beskriva vad som förväntas av telekomsektorn vid höjd beredskap, men också ange en tydlig riktning för vilka delar av verksamheten som inte förväntas vara prioriterade vid krig. TechSverige delar också utredarens bedömning (s. 549) om personalplaneringen på området för elektronisk kommunikation att det i PTS föreskrifter uttryckligen bör framgå att tillhandahållare ska ha en planerad bemannad krigsorganisation samt att myndigheten ges i uppdrag att på ett tydligare sätt leda tillhandahållare i deras beredskapsarbete för att styrning och måluppfyllnad inom sektorn ska bli mer effektiv.

En viktig fråga för personalförsörjningen av det civila försvaret är möjligheten till krigsplacering av underleverantörers personal. Flertalet leverantörer och dess personal är så pass kritiska för samhällsviktig verksamhet att de bör kunna utgöra en egen placeringskategori där det görs möjligt att vara placerad inom en sektor i stället för hos ett angivet företag för att underlätta samordning av resurser mellan organisationer i samma sektor.

Ofta saknas dimensionerande krav och avtal inom detta område, vilket medför svårigheter för företagen att förstå vad deras verksamhet förväntas leverera och hur de ska beakta dessa krav i sin planering. Genom avtal, som även inkluderar ett beredskapsperspektiv, kan dessa oklarheter förtydligas och underlätta företagets personalplanering.

Utökad tillämpning av civilplikten

TechSverige har inga invändningar mot bedömningen i betänkandet att det föreligger ett behov av att aktivera civilplikten generellt i det civila försvaret, liksom mönstring och fullgörande av civilplikt med längre grundutbildning eftersom det är tydligt att det behövs för Sveriges försvarsberedskap

TechSverige tillstyrker förslaget i betänkandet som innebär att området drift, underhåll och reparationer inom elektroniska kommunikationer, som flera av TechSveriges medlemmar är verksamma inom, prioriteras för inskrivning av civilpliktiga samt noterar att för dessa verksamheter kommer inskrivning med civilplikt efter mönstring med efterföljande grundutbildning att behövas.

TechSverige understryker att det finns flera viktiga beroenden mellan områdena, inte minst mellan elproduktion och elektroniska kommunikationer som bör beaktas i det fortsatta arbetet. Utredaren konstaterar, för att det ska vara aktuellt med civilplikt i en verksamhet, bör åtminstone ett av följande kriterier vara uppfyllt:

1. Behovet av personalförstärkning avser verksamhet som antingen inte bedrivs alls i fredstid eller verksamhet där behovet av personal ökar kraftigt vid höjd beredskap.
2. Behovet av personalförstärkning avser kompetens i en för totalförsvaret kritisk verksamhet, t.ex. verksamhet som är nödvändig för befolkningens överlevnad, för att upprätthålla de mest centrala samhällsfunktionerna eller för att bidra till det militära försvarets förmåga. Det kan handla om ett viktigt nationellt intresse där förmågan behöver finnas i Sverige och kunna garanteras av staten.

3. Vidare kan civilplikt vara lämplig om behovet av personalförstärkning avser personal med en specifik utbildning eller kompetens

TechSverige understryker behovet av att ovannämnda kriterier tillämpas och att civilplikt inte används som ett sätt att lösa personalbrist som finns redan i fredstid.

TechSverige tillstyrker förslaget i betänkandet att ansvariga myndigheter ges i uppdrag att utreda införandet av civilplikt i de föreslagna verksamhetsområdena samt att inkludera i uppdragen att bedöma i vilken mån civilplikt efter annan utredning än mönstring är lämplig för respektive verksamhet. TechSverige anser också att det ska framgå att uppdragen ska utföras i nära samarbete med relevanta delar av näringslivet.

TechSverige delar bedömningen att det föreligger skäl att utreda vidare inom området it-system och cybersäkerhet. TechSverige har visat på problemen och tillkortakommandena i denna och tidigare regeringars informations- och cybersäkerhetspolitik. Det finns förslag på åtgärder m.m. i TechSveriges remissvar (och andra underlag) rörande NIS2-direktivet, utredningsarbete kring Nationellt cybersäkerhetscentrum, arbetet med en nationell cybersäkerhetsstrategi och andra närliggande områden som regeringen bör beakta i det fortsatta arbetet. Vidare ingår it-system och cybersäkerhet i alla andra områden som nu diskuteras med avseende på civilplikt.

Civilplikt för privata företag

TechSverige anser att all utformning och tillämpning av civilplikt bör beakta möjligheten av civilpliktiga även för privata företag. Därtill att civilpliktiga inte tas från privata företag som bedriver motsvarande verksamhet som civilplikten avser och att företaget då inte kan fullgöra sin egen prioriterade verksamhet.

Allmän tjänsteplikt

TechSverige tillstyrker utredarens förslag att begreppet beredskapsregistrering bör användas för sådan registrering som Plikt- och provningsverket gör av totalförsvarspliktiga som placerats i en krigsorganisation i det civila försvaret till följd av avtal om tjänstgöring vid höjd beredskap.

TechSverige delar utredarens bedömning att beredskapsregistrering ofta betecknas vilseledande som krigsplacering och framställs inte sällan som förmågehöjande, trots att det – till skillnad från krigsplacering enligt totalförsvarspliktslagen – helt saknar rättsverknningar.

Enligt betänkandet är nyttan med beredskapsregistrering att redan i fredstid kunna reda ut var de relativt få totalförsvarspliktiga som är intressanta för flera krigsorganisationer ska tjänstgöra vid höjd beredskap. TechSverige delar utredarens bedömning att registreringen i fredstid därför bör begränsas till vad som är nödvändigt för att flera bemanningsansvarigas anspråk på en viss totalförsvarspliktig ska kunna uppdragas och redas ut i fredstid.

Grundprincipen här måste vara att en registrering motiveras efter vad som är nyttan med denna. Mot bakgrund av den allmänt växande administrativa bördan och de ökande resurskrav som olika initiativ inom säkerhets- och beredskapsområdet och närliggande

lagstiftning innebär för företag är tydlighet och nytta avgörande faktorer för vad som åläggs företag och andra verksamhetsutövare.

TechSverige bedömer att det är av stor vikt att frågan om registreringens nytta och eventuella rättsverkan skyndsamt klargörs och att det fram tills detta inte sker någon förnyad registrering hos Plikt- och prövningsverket av medarbetare vid företag. Disponibilitetskontroller bör dock fortsatt kunna genomföras, men då utan registrering.

Utifrån det oklara rättsläget, tillstyrker TechSverige förslaget att beredskapsregistrering endast bör göras i fråga om totalförsvarspliktiga i krigsorganisationen som har ingått avtal om tjänstgöring vid höjd beredskap, dvs. de som tillförs krigsorganisationen utifrån. Bemanningsansvariga i det civila försvaret bör därför inte låta beredskapsregistrera sin anställda personal hos Plikt- och prövningsverket. Vidare bör beredskapsregistrering få begäras bara för totalförsvarspliktiga som faktiskt är placerade i den planerade krigsorganisationen.

TechSverige anser att det oklara rättsläget skyndsamt bör klargöras och att *riktig* krigsplacering med rättsverkan inom privata företag som också går att förbereda i fredstid utreds. Målet måste vara ett system där företag i praktiken ska kunna planera sin verksamhet långsiktigt för alla konflikt nivåer.

TechSverige tillstyrker utredarens förslag att det i Arbetsförmedlingens instruktion bör införas en tydlig skyldighet för myndigheten att i fredstid planera för vilka arbetsgivare och uppdragsgivare, samt vilka arbetstagare och uppdragstagare hos dessa, som ska omfattas av beslut om allmän tjänsteplikt vid höjd beredskap. En sådan skyldighet bör även införas avseende anvisning av totalförsvarspliktiga vid höjd beredskap och hur totalförsvarspliktiga vid behov kan utbildas vid höjd beredskap.

Enligt utredningen är det så kallade bemanningsansvariga som ska ha rätt att framföra en begäran om beredskapsregistrering till Plikt- och prövningsverket. Vad gäller enskilda (näringsidkare) behöver en myndighet då ha anmält att organisationen i fråga ska kunna framföra begäran om beredskapsregistrering. Emellertid råder stor oklarhet om vilken möjlighet en beredskapsmyndighet har att peka ut en enskild verksamhet och därigenom göra det möjligt att beredskapsregistrera personal och genomföra disponibilitetskontroller. TechSverige ser behov av att tydliga förutsättningar och kriterier tas fram som tillämpas på samma sätt av samtliga sektorer.

Säkerhetsprövning i samband med civilplikt

TechSverige tillstyrker utredarens förslag om att när en totalförsvarspliktig skrivs in med civilplikt för grundutbildning och det kan antas att denne efter grundutbildningen kommer att krigsplaceras i en befattning som är säkerhetsklassad, bör denne alltid anses delta i säkerhets känslig verksamhet redan under den tid som grundutbildningen pågår. Registerkontroll som ska göras avseende säkerhetsklass 3 bör då få genomföras utan föregående placering i säkerhetsklass.

Fortsatt arbete

TechSverige betonar att vi inte vänder oss mot att personal i framtiden krigsplaceras, på riktigt, inom privata företag. Som ovan nämnts delar vi dock utredningens uppfattning att det inte går i dag utifrån gällande rättsläge.

Företag har under en längre period, på uppenbarligen otydliga rättsliga grunder, uppmunrats och uppmuntrats av ansvariga myndigheter att krigsplacera med anställningsavtalet som grund. Detta har, trots att det saknar rättsverkan, kommit att utgöra ett konkret verktyg för företag inom vissa sektorer i deras personalplanering inför höjd beredskap. Här är det således av vikt att företag bereds både kunskap och metodstöd kring hur ett arbete med utvecklande av en krigsorganisation m.m. ska bedrivas.

Den information och det metodstöd som för närvarande finns är huvudsakligen anpassat för offentliga aktörer, vilket skapar otydlighet och merarbete för företagen. För att företagen ska kunna utveckla den nödvändiga förmågan och kunna bemanna en krigsorganisation, krävs därför ett tydligare och mer konkret stöd från myndigheter, särskilt genom utbildning, övningar och vägledning om hur de ska agera i en sådan situation.

Övriga synpunkter

Utöver det som behandlas i betänkandet finns det en rad åtgärder och en mer ändamålsenlig politik som regeringen skulle kunna bedriva för att öka beredskapen och motståndskraften inom t.ex. området elektronisk kommunikation.

Det finns flera överlappande regelverk av både nationella regler och EU-regler som berör elektronisk kommunikation och olika slags it-verksamheter av betydelse för totalförsvaret. Regeringen har t.ex. i den nationella cybersäkerhetsstrategin från 2025 beskrivit regelkomplexiteten som ett hot. Det skapar ett oförutsägbart system och försvårar och fördyrar säkerhets- och beredskapsarbete. Detta, i kombination med t.ex. oförutsägbara och höga sanktionsavgifter gagnar inte Sveriges säkerhet.

Det bör bli lättare att flytta personal mellan olika länder, åtminstone i Norden. Många företag har verksamhet och äger infrastruktur i flera Nato- och EU-länder. Svenska särregler bör undvikas och förändringar som gör det lättare, även i fredstid, att flytta personal över gränser bör införas.

Inom it-, telekom- och techbranschen råder det stor brist på kompetens. Bland det viktigaste det offentliga kan göra för att öka möjligheterna till säkerhetsarbetet är att minska kompetensbristerna. Regeringen har förvisso tagit initiativ som Cybercampus Sverige, men sett till helheten har åtgärderna hittills varit otillräckliga.

Visa företag inom elektronisk kommunikation betalar en särskild beredskapsavgift. Den innebär risk för snedviden konkurrens samt onödig administrativ börda för både företagen och Post- och telestyrelsen. Med bl.a. de ökande satsningarna inom området har avgiften spelat ut sin roll och bör avskaffas, som en tidigare utredning har förordat, se till exempel statens budget för 2025 (utgiftsområde 6) liksom TechSverige och andras remissvar avseende En modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50), dnr Fö2023/01478.

Som nämndes ovan har TechSverige förslagit alternativ och annan inriktning på informations- och cybersäkerhetspolitiken än vad som hittills har aviserats, bl.a. i regeringens nationella cybersäkerhetsstrategi. En breddad syn på frågorna och mer relevanta åtgärder skulle även vara gynnsamt för beredskapsarbetet inklusive möjligheterna till personalförsörjning.¹

För TechSverige

Christina Ramm-Ericson
näringspolitisk chef

Fredrik Sand
näringspolitisk expert

Veronica Johansson
process- och arbetsrättsjurist

¹ För att nämna några: promemorian Digital operativ motståndskraft för finanssektorn dnr Fi2024/00073, delbetänkandet En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap (SOU 2024:19) dnr KN2024/00705, betänkandet Nya regler om cybersäkerhet (SOU 2024:18), dnr Fö2024/00496, promemorian Ny förordning om stöd till åtgärder för cybersäkerhet dnr Fö2024/01285, Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64), Fö2024/01550 samt Ett nytt Nationellt cybersäkerhetscenter – del 1 och del 2, dnr Fö2024/00785).